

CRNA GORA
ZAVOD ZA STATISTIKU
Odsjek za registre

**ANALIZA BROJA I STRUKTURE POSLOVNIH SUBJEKATA
U CRNOJ GORI U 2011. GODINI**

Podgorica, mart 2012.

Sadržaj

PREDGOVOR	2
UVOD	3
1. BROJ POSLOVNIH SUBJEKATA U CRNOJ GORI	4
Grafik 1. Broj poslovnih subjekata u Crnoj Gori	4
2. STRUKTURA POSLOVNIH SUBJEKATA	5
2.1. Po obliku obavljanja privredne djelatnosti	5
Tabela 1. Ukupan broj poslovnih subjekata po obliku obavljanja privredne djelatnosti u Crnoj Gori.....	5
2.2. Po obliku svojine	6
2.3. Po sektorima	6
Tabela 2. Podjela poslovnih subjekata po sektorima	6
Tabela 3. Podjela poslovnih subjekata po sektorima za 2009. i 2010. godinu.....	7
Tabela 4. Podjela poslovnih subjekata po sektorima za 2011. godinu.....	8
2.4. Po klasi veličine.....	9
Tabela 5. Po klasi veličine.....	9
Tabela 6. Podjela poslovnih subjekata po klasi veličine u Crnoj Gori	9
3. METODOLOŠKA OBJAŠNJENJA STATISTIČKOG BIZNIS REGISTRA (SBR-A).....	10

PREDGOVOR

Potreba za usklađivanjem statističkog sistema Crne Gore sa statističkim sistemima zemalja Evropske Unije i uporedivosti podataka dovela je do uvođenja Statističkog biznis registra.¹⁾

Takođe, zbog rastućih potreba i sve većom tražnjom za podacima o populaciji poslovnih subjekata i njihovom klasifikacijom po osnovu različitih obilježja, Zavod za statistiku Crne Gore pripremio je Analizu o broju i strukturi poslovnih subjekata u Crnoj Gori, u 2011. godini. Ova Analiza dalje će se objavljivati na kvartalnom nivou.

U njoj su, u nekoliko različitih djelova data kratka objašnjenja, grafički i tabelarni pregledi, kao i metodološka objašnjenja. Metodološka objašnjenja nalaze se na kraju Analize i omogućavaju pravilno i lakše korišćenje prikazanih podataka.

Ova Analiza, kao i druge Analize koje se objavljuju u Zavodu za statistiku, dostupne su na internet strani Zavoda, a namijenjene su kako unutrašnjim, tako i spoljnim korisnicima.

¹⁾ Uredba Vlade Crne Gore br. 02-164, Sl. list br. 4/2001

UVOD

Predmet posmatranja Analize broja i strukture poslovnih subjekata jesu aktivni poslovni subjekti koji svoju djelatnost obavljaju na teritoriji Crne Gore. Aktivni poslovni subjekti su subjekti koji u posmatranoj godini obavljaju određenu djelatnost, imaju zaposlene radnike i ostvaruju određeni promet.

Postoji bitna razlika između registrovanih i aktivnih poslovnih subjekata. Registrovani poslovni subjekti, postoje u evidenciji kao pravne jedinice, ali tek prvim prikazivanjem broja zaposlenih i prvog ostvarenog prometa postaju stvarno aktivni.

Analiza daje pregled stanja poslovnih subjekata na nivou Crne Gore, i to po obliku organizovanja, po obliku svojine, po sektorima i po klasi veličine.

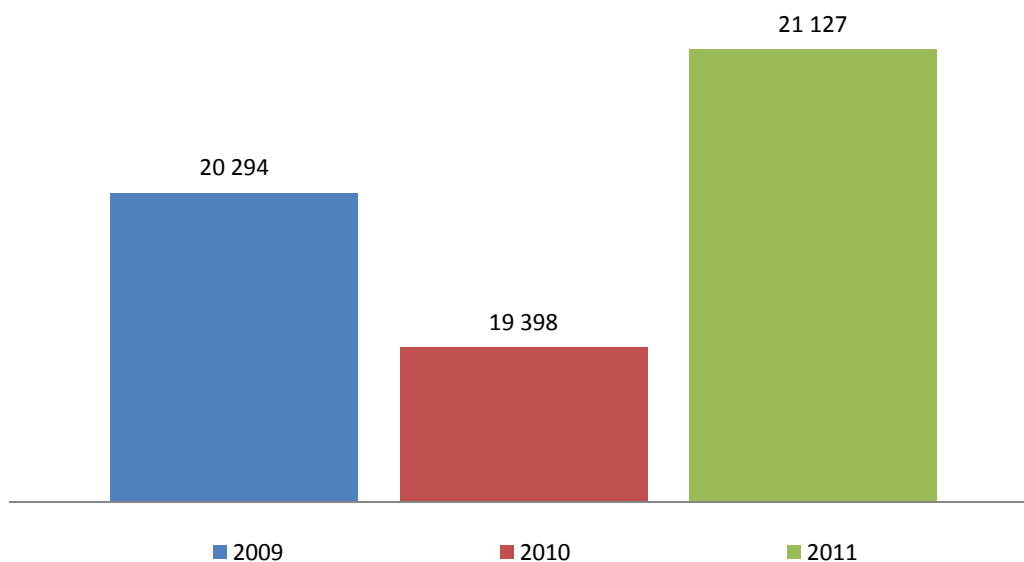
Izvor podataka, koji su prikazani i obrađeni u datoj Analizi jeste statistički biznis registar, koji se isključivo koristi u statističke svrhe. U ovom registru su objedinjena identifikaciona, stratifikaciona (finansijska) i demografska obilježja za sve aktivne poslovne subjekte na teritoriji Crne Gore i svakodnevno se radi na poboljšanju kvaliteta podataka.

Osnovni izvori iz kojih se vrši ažuriranje statističkog biznis registra mogu se podijeliti na eksterne i interne. Eksterni izvori su administrativni izvori, dok su interni izvori informacije do kojih se dolazi realizacijom statističkih istraživanja. Takođe, svakodnevno se vrše analize potencijalnih novih izvora podataka da bi se u što većoj mjeri ostvario jedan od ciljeva Zavoda za statistiku, a to je u najvećoj mogućoj mjeri smanjiti opterećenost izvještajnih jedinica.

1. BROJ POSLOVNIH SUBJEKATA U CRNOJ GORI

Broj poslovnih subjekata u Crnoj Gori u 2010. godini iznosio je 19 398, a u na kraju 2011. godine 21 127, što predstavlja porast od 8,9% u odnosu na 2010. godinu. Porast broja poslovnih subjekata u 2011. godini u odnosu na 2009. godinu iznosi 4,1%.

Grafik 1. Broj poslovnih subjekata u Crnoj Gori

Najveći broj poslovnih subjekata u 2011. godini je zabilježen u Podgorici i iznosi 7 042, što predstavlja 33,3% od ukupnog broja poslovnih subjekata, dok je najmanje u Šavniku, tačnije 15 poslovnih subjekata.

2. STRUKTURA POSLOVNIH SUBJEKATA

Struktura poslovnih subjekata može se posmatrati po više osnova: po obliku obavljanja privredne djelatnosti, po obliku svojine, po sektorima kao i po klasi veličine.

2.1. Po obliku obavljanja privredne djelatnosti

Oblici obavljanja privrednih djelatnosti su privredna društva i drugi oblici određeni Zakonom o privrednim društvima Crne Gore.²⁾

Tabela 1. Ukupan broj poslovnih subjekata po obliku obavljanja privredne djelatnosti u Crnoj Gori

ŠIFRA	DJELATNOST	FREKVENTNOST / PROCENAT					
		2009		2010		2011	
		Frekv.	Proc.	Frekv.	Proc.	Frekv.	Proc.
10	Ortačko društvo	468	2,3%	439	2,3%	366	1,7%
11	Komanditno društvo	51	0,3%	44	0,2%	41	0,2%
12	Akcionarsko društvo	382	1,9%	259	1,3%	221	1,0%
13	Jednočlano akcionarsko društvo	3	0,0%	3	0,0%	3	0,0%
14	Društvo sa ograničenom odgovornošću	4 665	23,0%	4 516	23,3%	4 513	21,4%
15	Jednočlano društvo sa ogran. odg.	11 504	56,7%	11 220	57,8%	12 653	59,9%
17	Javno preduzeće	17	0,1%	15	0,1%	13	0,1%
18	Preduzetnik	2 854	14,1%	2 552	13,2%	2 944	13,9%
19	Poslovno udruženje	5	0,0%	4	0,0%	3	0,0%
31	Banka	12	0,1%	12	0,1%	12	0,1%
32	Druga finansijska organizacija	7	0,0%	6	0,0%	6	0,0%
33	Berza	2	0,0%	2	0,0%	1	0,0%
34	Berzanski posrednik	21	0,1%	21	0,1%	21	0,1%
36	Akcionarsko društvo za osiguranje	12	0,1%	12	0,1%	12	0,1%
72	Pravosudni organ	50	0,2%	50	0,3%	50	0,2%
73	Organ jedinice lokalne samouprave	11	0,1%	11	0,1%	11	0,1%
81	Politička organizacija	13	0,1%	13	0,1%	13	0,1%
90	Ostali oblici	217	1,1%	219	1,1%	244	1,2%
Ukupno		20 294	100%	19 398	100%	21 127	100%

²⁾ "Sl. list RCG", br. 06/02

Analizirajući ukupno stanje broja poslovnih subjekata u 2009, 2010. i 2011. godini, po obliku obavljanja privredne djelatnosti, jednočlana i višečlana društva sa ograničenom odgovornošću zajedno učestvuju sa preko 80% u sve tri godine.

Broj jednočlanih društava sa ograničenom odgovornošću u 2011. godini bilježi rast od 12,8% u odnosu na 2010. godinu. Rast je u 2011. godini zabilježen i kod broja preduzetnika i on iznosi 15,4% u odnosu na 2010. godinu.

Broj ortačkih društava bilježi pad od 16,6% u 2011. godini, u odnosu na 2010. godinu. Takođe, broj akcionarskih društava se smanjio u odnosu na 2010. godinu, i taj pad iznosi 14,7%.

2.2. Po obliku svojine

Po obliku svojine, od ukupnog broja poslovnih subjekata u Crnoj Gori, preko 95% je u privatnom vlasništvu. Broj poslovnih subjekata u privatnom vlasništvu u 2011. godini porastao za 7,1% u odnosu na 2010. godinu, odnosno za 2,5% u odnosu na 2009. godinu.

Kod poslovnih subjekata sa dva ili više oblika zabilježen je pad, koji u odnosu na 2010. godinu iznosi 20,3%, odnosno 59,8% u odnosu na 2009. godinu.

2.3. Po sektorima

Obuhvataju se sva preduzeća koja su registrovana u sektorima:

Tabela 2. Podjela poslovnih subjekata po sektorima

ŠIFRA	NAZIV
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo
B	Vađenje ruda i kamena
C	Prerađivačka industrija
D	Snabdijevanje električnom energijom
E	Snabdijevanje vodom
F	Građevinarstvo
G	Trgovina na veliko i na malo, popravka mot. voz. i motocikala
H	Saobraćaj i skladištenje
I	Usluge pružanja smještaja i hrane
J	Informisanje i komunikacije
K	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja
L	Poslovanje nekretninama
M	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
O	Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje
P	Obrazovanje
Q	Zdravstvo i socijalna zaštita
R	Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti
S	Ostale uslužne djelatnosti
T	Djelatnost domaćinstva kao poslodavca
U	Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela

U 2011. godini broj poslovnih subjekata iz sektora „vađenja rude i kamena“ povećao se za 5,6% u odnosu na 2009. godinu. Isti porast zabilježen je i u odnosu na 2010. godinu. Broj poslovnih subjekata u sektoru „trgovina na veliko i malo“, u 2011. godini porastao je za 0,1% u odnosu na 2009. godinu, odnosno 6,1% u odnosu na 2010. godinu. Najveći porast poslovnih subjekata u 2011. godini zabilježen je u sektoru „građevinarstva“ koji u odnosu na 2009. godinu iznosi 16,6%, odnosno 17,1% u odnosu na 2010. godinu.

Tabela 3. Podjela poslovnih subjekata po sektorima za 2009. i 2010. godinu³⁾

ŠIFRA	NAZIV	FREKVENTNOST / PROCENAT			
		2009		2010	
		Frekv.	Proc.	Frekv.	Proc.
A	Poljoprivreda, šumarstvo i vodoprivreda	188	0,9%	154	0,7%
B	Ribarstvo	35	0,1%	30	0,1%
C	Vađenje ruda i kamena	53	0,2%	53	0,2%
D	Prerađivačka industrija	1 932	9,5%	1 736	8,9%
E	Proizv. el. energije, gasa i vode	32	0,1%	29	0,1%
F	Građevinarstvo	1 589	7,8%	1 583	8,1%
G	Trgovina na veliko i na malo, opravka	8 873	43,7%	8 369	43,1%
H	Hoteli i restorani	1 955	9,6%	1 921	9,9%
I	Saobraćaj, skladištenje i veze	1 809	8,9%	1 716	8,8%
J	Finansijsko posredovanje	146	0,7%	140	0,7%
K	Poslovi sa nekretninama, iznajmljivanje	2 792	13,7%	2 811	14,4%
L	Državna uprava i soc. osiguranje	66	0,3%	65	0,3%
M	Obrazovanje	38	0,1%	37	0,1%
N	Zdrastveni i socijalni rad	86	0,4%	80	0,4%
O	Dr. komunalne, društvene i lične usluge	679	3,3%	657	3,3%
P	Domaćinstva sa zaposlenim licima	1	0,0%	1	0,0%
Q	Eksteritorijalne organizacije i tijela	20	0,1%	16	0,0%
Ukupno		20 294	100%	19 398	100%

U ukupnom broju poslovnih subjekata u 2011. godini, sektor „trgovine na veliko i na malo“ učestvuje sa 42%. Ovaj sektor zajedno sa sektorom „pružanja smještaja i hrane“ čine preko 50% ukupnog broja poslovnih subjekata u Crnoj Gori.

³⁾ Napomena : tabela za 2009. i 2010. godinu je rađena po NKD 96

Tabela 4: Podjela poslovnih subjekata po sektorima za 2011. godinu

ŠIFRA	NAZIV	FREKVENTNOST / PROCENAT	
		2011	
		Frekv.	Proc.
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	192	0,9%
B	Vađenje ruda i kamena	56	0,2%
C	Prerađivačka industrija	1 709	8,0%
D	Snabdijevanje električnom energijom	25	0,1%
E	Snabdijevanje vodom	37	0,1%
F	Građevinarstvo	1 854	8,7%
G	Trgovina na veliko i na malo, popravka mot. voz. i motocikala	8 880	42%
H	Saobraćaj i skladištenje	1 456	6,8%
I	Usluge pružanja smještaja i hrane	2 241	10,6%
J	Informisanje i komunikacije	450	2,1%
K	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	137	0,6%
L	Poslovanje nekretninama	788	3,7%
M	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	1 694	8,0%
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	626	2,9%
O	Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	69	0,3%
P	Obrazovanje	39	0,1%
Q	Zdravstvo i socijalna zaštita	58	0,2%
R	Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	234	1,1%
S	Ostale uslužne djelatnosti	564	2,6%
T	Djelatnost domaćinstva kao poslodavca	3	0,0%
U	Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela	15	0,0%
Ukupno		21 127	100%

2.4. Po klasi veličine

Za klasifikaciju preduzeća po veličini na osnovu ovog kriterijuma koristi se godišnji prosjek zaposlenosti, a ne zaposlenost na određeni datum, kao i ostvareni profit i raspoloživa aktiva na godišnjem nivou.

Tabela 5. Po klasi veličine

KLASA	OZNAKA	ZAPOSLENIH	PROMET (u EUR)	AKTIVA (u EUR)
1	Mala preduzeća	OD 1 DO 49	< 10 000 000	< 10 000 000
2	Srednja preduzeća	OD 50 DO 249	OD 10 000 000 DO 50 000 000	OD 10 000 000 DO 43 000 000
3	Velika preduzeća	>250	> 50 000 000	> 43 000 000

Broj malih preduzeća u 2011. godini bilježi rast od 4,5% u odnosu na 2009. godinu, a u odnosu na 2010. godinu rast od 9%. Pad srednjih preduzeća u odnosu na 2009. godinu iznosi 21,4%, dok u odnosu na 2010. godinu bilježimo rast od 1,7%. Broj velikih preduzeća je u 2011. godini veći za 11,9% u odnosu na 2010. godinu, dok je u odnosu na 2009. godinu manji za 11,3%.

Tabela 6. Podjela poslovnih subjekata po klasi veličine u Crnoj Gori

OZNAKA	FREKVENTNOST / PROCENAT					
	2009		2010		2011	
	Frekv.	Proc.	Frekv.	Proc.	Frekv.	Proc.
Mala preduzeća	19 933	98.2%	19 118	98.6%	20 838	98,6%
Srednja preduzeća	308	1.5%	238	1.2%	242	1,1%
Velika preduzeća	53	0.3%	42	0.2%	47	0,2%
Ukupno	20 294	100%	19 398	100%	21 127	100%

3. METODOLOŠKA OBJAŠNJENJA STATISTIČKOG BIZNIS REGISTRA (SBR-a)

- Značaj i potrebe za Statističkim Biznis Registrom (SBR-om)

Uredbom Vlade Republike Crne Gore br. 02-164 koja je objavljena u Službenom listu br. 4/2001 stvoreni su uslovi za uvođenje Statističkog Biznis Registra u statistički sistem, a sve to u skladu sa potrebom za usklađivanjem statističkog sistema naše zemlje sa statističkim sistemima zemalja Evropske Unije, jer je SBR značajan segment u sistemu statističkih istraživanja (Da bi se postigao zadovoljavajući nivo dosljednosti i uporedivosti statistike neophodan je neki oblik standardizacije registara, zato je donešena Uredba savjeta o statističkim biznis registrima – EEC No 2186/93 od 22. jula 1993. god.).

Statistički biznis registar je pouzdan izvor podataka o populaciji i demografiji poslovnih subjekata. On služi kao okvir za uzimanje uzoraka za sva istraživanja poslovnih statistika u okviru nacionalnog statističkog sistema, obezbijuje bazu iz koje se uzimaju adresni podaci za slanje upitnika u statističkim istraživanjima, itd. Jedan takav registar se smatra sistemom koji pretvara podatke iz administrativnih izvora u podatke pogodne za statističku upotrebu. Značaj statističkog biznis registra je i u tome da je on ažuran dosije koji sadrži sve statističke jedinice koje su aktivne na teritoriji Crne Gore, koje ostvaruju prihode i koje posjeduju relevantne statističke i administrativne atribute.

- Ciljevi SBR-a

Osnovni ciljevi postojanja SBR-a su da obuhvati što je više moguće od nacionalne ekonomske aktivnosti, da pomaže unaprijeđenju efikasnosti nacionalnog statističkog sistema i da služi kao osnovni izvor podataka za veliki broj statističkih istraživanja u okviru nacionalnog statističkog sistema.

- Principi SBR-a

SBR u skladu sa postavljenim ciljevima projektovan je na utvrđenim osnovnim principima povjerljivosti, sveobuhvatnosti, ažurnosti i racionalnosti.

- Predmet SBR-a

Predmet ovog registra su aktivni poslovni subjekti koji u posmatranoj godini obavljaju određenu djelatnost, imalju zaposlene radnike i ostvaruju određeni promet.

Jedinice koje se prate u okviru Statističkog biznis registra su :

- Pravna jedinica i
- Statističke jedinice: preduzeće, lokalna jedinica i grupa preduzeća.

Pravna jedinica

Pravna jedinica, sama, ili u kombinaciji sa ostalim pravnim jedinicama predstavlja pravnu osnovu za jednu od najvažnijih statističkih jedinica, a to je preduzeće. Ona nije direktno statistička jedinica, ali izvršava potpuno ili djelimično proizvodnu aktivnost i upotrebljava se da bi se konstituisalo preduzeće.

Administrativni izvori obezbjeđuju informacije o nastanku i postojanju pravnih jedinica, dok se za statističke jedinice može reći da su to "vještačke" jedinice koje, iako često predstavljaju realne ekonomske strukture, ne odgovaraju uvijek u potpunosti poznatim pravnim ili administrativnim jedinicama.

Preduzeće

Preduzeće je: organizaciona jedinica koja se bavi proizvodnjom robe i usluga, a koja uživa određen stepen autonomije u donošenju odluka, naročito pri raspodjeli svojih tekućih resursa. Preduzeće obavlja jednu ili više aktivnosti na jednoj ili više lokacija. Odnos između preduzeća i pravne jedinice je uređen u skladu sa definicijom: preduzeće odgovara pravnoj jedinici ili (najmanjoj) kombinaciji pravnih jedinica.

Lokalna jedinica

Lokalna jedinica je preduzeće ili dio preduzeća (radionica, fabrika, magacin, kancelarija, rudnik ili depo itd.) koji je smješten na geografski određenoj lokaciji. Na tom ili iz tog mjesta ekonomsku djelatnost obavlja, osim određenih izuzetaka, jedan ili više radnika (koji mogu biti zaposleni i u nepotpunom radnom vremenu) za jedno isto preduzeće.

Prethodno znači da su ovim registrom obuhvaćene osim jedinica koje obavljaju privrednu djelatnost i jedinice koje ne obavljaju privrednu djelatnost, ali koje su neophodne zbog statističkih istraživanja čiji su predmet posmatranja.

Prilikom klasifikovanja ovih jedinica rukovodi se kriterijumima koji su definisani Uredbom EEC br. 696/93 i to :

- Pravni, računovodstveni ili organizacioni kriterijum;
- Geografski kriterijum;
- Kriterijum djelatnosti.

- Izvori SBR-a

Izvori podataka za ažuriranje SBR-a podijeljeni su na eksterne i interne izvore. Eksterni izvori su administrativni izvori (Poreska Uprava, Centralni Registar Privrednog Suda, Centralna banka i poslovna i granska udruženja), dok su interni izvori statistička istraživanja koja se koriste za ažuriranje ovog registra, kao i za uporedne analize sa podacima iz administrativnih izvora.

Klasa veličine se određuje na osnovu tri kriterijuma i to:

- broja zaposlenih,
- ostvarenog prometa i
- aktive.

Pravna lica, u smislu ovog zakona, razvrstavaju se na mala, srednja i velika, u zavisnosti od prosječnog broja zaposlenih, ukupnog prihoda na godišnjem nivou i ukupne aktive.

U srednja pravna lica razvrstavaju se pravna lica koja na dan sastavljanja finansijskih iskaza ispunjavaju dva od tri sljedeća kriterijuma:

- da je prosječan broj zaposlenih u godini za koju se podnosi godišnji izveštaj od 50 do 250;
- da je ukupan prihod na godišnjem nivou od 10 000 000 do 50 000 000 eura;
- da je ukupna aktiva od 10 000 000 do 43 000 000 eura.

Pravna lica čija su dva od tri kriterijuma niža od najnižih kriterijuma iz stava 2 člana 3 razvrstavaju se u mala pravna lica, a pravna lica čija su dva od tri kriterijuma viša od najviših kriterijuma iz stava 2 istog člana razvrstavaju se u velika pravna lica.

Izdaje:

Zavod za statistiku Crne Gore (MONSTAT)

81000 Podgorica, IV Proleterske br.2

telefon (+382) 20 230-811, telefaks (+382) 20 230-814

Autor. ODSJEK ZA REGISTRE

Tehnička urednica: Radmila Šišević

telefon: +382 20 230 969

e-mail: contact@monstat.org